

1935'te çıkarılan bir yasayla Kalan kasabasının da içerisinde bulunduğu Tunceli adını alan bölgenin adı Dersim olarak bilinmektedir. Dersim, Dimili lehçesinde der (kapı), sim (gümüş) sözcüklerinden oluşan bir isim tamlamasıdır.

Türkçeye gümüş kapı olarak çevrilebilecek Dersim ile ilgili olarak M.Ö.4. Yüzyıllarına ait bilgiler bulunmaktadır. Yunan gezginlerinin burası için Daranis dedikleri görülmektedir.

M.Ö. 519 yılında, Dara (Darius), Perslere kral olunca tarihçi Ptolemy, bugünkü Tunceli'yi Daranalis olarak kaydetmektedir. Bu isim yüzlerce yıl kullanılmıştır. Cumhuriyetten önceki resmi yazışmalarda kullanılan Dersim adı, Cumhuriyet döneminde Mustafa Kemal Atatürk tarafından tunç gibi sağlam insanların yaşadığı yöre anlamına gelen "Tunceli" olarak değiştirilmiştir.

Munzur Milli Parkı

Tunceli - Ovacık arasında uzanan Munzur Vadisinde, 42.000 hektarlık bir alan 1971 yılında Mili Park olarak ilan edilmiştir. Türkiye'nin en büyük milli parklarından biri olan "Munzur Vadisi Milli Parkı", Tunceli ili kent merkezine 8 km. uzaklıkta başlayıp, vadi boyunca Munzur Dağlarına kadar uzanmaktadır. Kuzeyde 3300 metreye kadar yükselen Munzur Dağları, Mercan ve Munzur Suyu vadileri tarafından parçalanmıştır.

Bu bölgenin milli park olarak ilan edilmesinde etken olan veriler, başta akarsu kaynakları ve gözeler olmak üzere zengin doğal veriler, endemik bitki türleri ve yöreye özgü hayvan türleri ile zengin bitki örtüsü ve yabanıl hayvan varlığıdır. Munzur Suyu ve Mercan deresinde yaygın ve yoğun olarak bulunan yöreye özgü nadir alabalık türleri, dağ keçisi ve çengel boynuzlu dağ keçisi adlarıyla bilinen iki tür dağ keçisi ile av kuşlarından ur kekligi yabanıl yaşamın yöreye özgü değerlerini oluşturmaktadır.

Milli parkın kuzeyinde, Munzur Dağlarının üzerinde 2000-3000 metrelik zirvelerde yer alan krater gölleri, Ovacık ilçe düzlüğünde gözeler ve kanyonlar ile vadi boyunca dökülen şelaleler parkın doğal değerlerini zenginleştirir. Milli parkın her köşesinde eşsiz doğal görünüm ve tüm yabanıl yaşam kolaylıkla izlenir.

Munzur Vadisi ve çevresi av hayvanları bakımından oldukça zengin sayılır. Milli Parkta kurt, tilki, sansar, ayı vaşak, su samuru, porsuk, sincap, tavşan, yaban domuzu ve yaban keçisi bulunmaktadır. Mağaralarda ve kaya kovuklarında yaşayan boz ayı, Munzur yaban hayatının önemli büyük memelilerinden biridir.

Milli Park içerisinde kamp kurma, piknik yapma, sportif balıkçılık ve doğa yürüyüşleri gibi günübirlik etkinliklerin yanı sıra çeşitli su ve doğa sporları (rafting, dağcılık v.b.) yapılabilir.

TUNCELİ

Halbori Gözeleri

Munzur Suyu kenarında, derin ve kayalık bir vadinin içerisinde yer almaktadır. Halbori Gözeleri, çok soğuk kaynak sulara sahip bir dinlenme ve mesire yeridir.

GÖRÜLMESİ GEREKEN YERLER

Dereova Şelalesi

Gelin Pınarı olarak da bilinen şelale 20 metre yükseklikten düşerek güzel bir manzara oluşturur. Şelale yaz ve kış aylarında çok etkileyici ve farklı bir manzara sunmaktadır. Kışın şelale sularının donmasıyla oluşan sarkit ve diktler, güzel bir manzara meydana getirmektedir.

TUNCELİ

Pülümür Çayı Vadisi

Tunceli-Pülümür karayolunun yaklaşık 20 km kuzeyinden başlayarak Pülümür'e kadar genelde dar ve dik bir vadide akan çayın iki tarafı zengin orman örtüsünün yanı sıra şelaleler, kayalık yamaçlar ve kanyonlardan oluşan vadi doğal güzellikler bakımından oldukça zengindir. Pülümür Vadisi, Avcı Dağları'nın doğu yamaçlarından birkaç kol halinde başlayıp güneye uzanan çok dar ve dik bir vadidir. İçinde Pülümür Çayı akmaktadır. Vadide zengin bir orman örtüsü ve yer yer çağlayanlar, kayalık yamaçlar ve kanyonlara rastlanmaktadır. Ağlayan Kayalar ve Zenginpınar Şelalesi, sularının bolluğu, doğal çevre ve peyzaj bakımından dikkate değerdir.

Pülümür Çayı'nın doğu yamacında Papaz Dağı olarak bilinen kesim, Nazımiye yol ayırımından sonra çayın iki tarafındaki kayalık kesimler, Alacık-Kırmızı köprü arasındaki kayalıklar, Ağlayan Kayaların karşı yamaçları ve Gelin Odalarının bulunduğu yamaçlar, yürüyüş, kaya tırmanışı ve yamaç paraşütü gibi doğa sporlarına uygundur. Merkez ilçede Munzur Vadisi ile birleşip güneyde Keban Baraj Gölü'ne açılmaktadır.

GÖRÜLMESİ GEREKEN YERLER

Yelmaniye Camisi

Tunceli ili Çemişgezek ilçesinde bulunan Yelmaniye Camisi kitabesinden öğrenildiğine göre, Timur devrinde Taceddin Yalman tarafından yaptırılmıştır. Kitabenin tarih kısmı okunamamakla birlikte, caminin 800–809 (1397–1406) yıllarında yaptırıldığı düşünülmektedir.

Tunceli'de görülmeye değer diğer yerler; Pulur Höyüğü, Yeniköy Höyüğü, İn Delikleri, Uzun Hasan Türbesi, Hamami Atık, Çemişgezek Köprüsü, Ulukale Cami ve Mazgirt Kalesi'dir.

NEREDE KALINIR?

Tunceli'de 4 yıldızlı Grand Şaroğlu Otel ile Elazığ kent merkezine 20 kilometre, Tunceli kent merkezine ise 55 kilometre uzaklıkta olan Keban Barajı sahilindeki 445 bin metre kare alana kurulu, pek çok hastalığa iyi gelen şifalı sulara sahip 3 yıldızlı Pertek Termal Otel'de de kalınabilir. Has Otel, Yüksel Otel ve Dersim Pansiyon da Tunceli'de konaklanabilecek alternatifler arasındadır.

NE YENİR?

Tunceli'de oldukça zengin bir yemek kültürü vardır. Zırafet (Babiko), Sirepati, Keşkek, Kavut ve Patila gibi unlu yemekler başta gelir. Yörede yetişen bitkilerden yapılan yemeklerin başında da Gulik Çorbası, Mantar, Döğme Çorbası ve Pilavı ile kurutulmuş sebze yemekleri gelir. Geleneksel yöresel tatlılar arasında helva, dut tatlısı ve aşure yer almaktadır.

Bağcılığın yaygın olduğu yerlerde besin ürünleri çeşitlenmektedir. Şireden hem tatlı yapılmaktadır hem de katık olarak kullanılmaktadır. Pekmez, pestil ve orcik (cevizli sucuk), şireden yapılmaktadır.

Ayrıca buğdayın dövülmüş haliyle 'şireli' tarhana yapılmaktadır. Buğday döğmesinden yapılan 'döğme pilavı' ve 'keşkek, yarmadan yapılan 'malhuta çorbası', tarhana, erişte ve xaşıl (haşıl) yörenin yaygın yemeklerindendir. Tunceli'nin en bilinen yemeklerinden biri olan hazırlap köftesi'dir. Tunceli'de ekmek olarak tandır ekmeği ya da saç yufkası kullanılmaktadır. Mayalı hamurdan ekşili ekmek ve bazlama; mayasız hamurdan yufka, kumbik, kül (ocak) gömmesi ve değirmen poğaçası yapılmaktadır. Yumurtalı tepsi kumbiği, su böreği, bişi ve hırnç da börek türü hamurlu yiyecekler olarak bilinmektedir.

NE ALINIR?

Birbirinden maharetli genç kızlar tarafından dokunan ve üzerinde yöreye özgü desenlerin işlendiği yer yağsı türü olan “Cicim” ve çanta olarak kullanılabilir “Heybe” hediyeelik eşya olarak dükkânlarda satılmaktadır.

Pülümür dağlarında yetişen birbirinden enfes kokulara sahip çok sayıda değişik çiçeklerden arıların toplamış olduğu özlerle yaptıkları katkısız doğal “Pülümür Balı” tüketim ve hediye amaçlı olarak alınabilir.

Munzur Milli Parkı Vadisi'nde bulunan dağlarda tamamen doğal ortamında kendi başına yetişen çeşitli hastalıklara derman tek dişli “Ovacık Sarımsağı” Ovacık ilçesi ile il merkezindeki dükkânlarda satışa sunulmaktadır.

Tunceli'nin yüksek dağlarındaki otlaklarda yetişen değişik otlarla beslenen hayvanların sütünden yapılan Türkiye'de meşhur dağ koku “Şavak Peyniri” Türkiye'nin her tarafından alıcı bulmaktadır.

YAPMADAN DÖNME

- *Tunceli'de; Munzur Milli Parkı'nı, Munzur Suyu'nun çıkış yeri Ovacık Gözeleri'ni görmeden,
- *Doğal ortamında kendiliğinden yetişen dağ sarımsağını yemeden, arıların Pülümür Vadisi'ndeki yüzlerce çiçekten elde ettiği Pülümür Balı'nı tatmadan ve
- *Pertek'te termal sularda sağlık bulmadan dönmeyin.

